

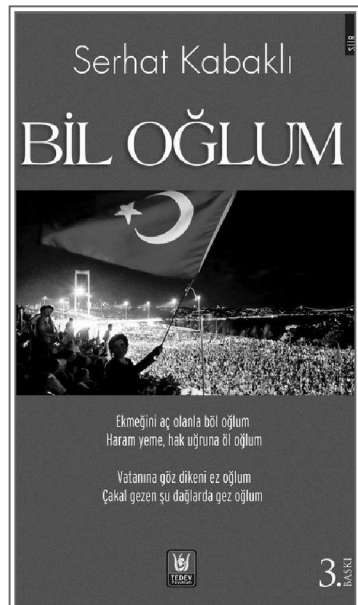

Xəyalə Zərrabqızı

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

Uzun illər bu məmləkətin ürəyində, şəhid balasının tabutunu qaldıran Ataların kürəyində, özünü doğma ocağından kənarda qərib bir quş sanan yurd həsrətlilərin dünyadan köç eyləyən zaman yumulmayan gözələrində nisgile çevrilmişdi Qarabağ... Qarabağ ağrı idi... Qarabağ həsrət idi... Qarabağ duyğun idi... Qarabağ bəxt idi... Qapısı bağlı qalmış yurd yeri idi... Bu ədalətsizliyə dünya birliyi hələ də susurdu... körpəsi qanına qəltan edilən, qocaları tövləyə yığılıb yandırılan, tüstüsü ərşə dayanan, qadınlarının namusu tapdanan bir məmləkətdə haqqı – tarixi ədaləti bərqərar etmək yerinə dünyanın hansısa bir köşəsində xəritədə heç adı da olmayan kəndin girəcəyindəki kilsənin dam örtüyünün çatlamasını daha başəri bir məsələ, hadisə kimi gündəmə gətirib müzakirə edir, işıqlandırır...

Kor deyildik ki... hamısını görürdük. Onu da anlayırdıq ki, adı "dünya birliyi" olan xristian dünyası bizə yüz il bundan sonra da gün ağlayası deyil.

Bizim Türkdən başqa küreyimizi söykəyəcəyimiz heç kimimiz yoxdu... Hər anı bir ömrə bədəl 44 günlük qutsal savaş günləri bizə anladı ki, dərdimizin dərmanı hansısa beynəlxalq qurum, təşkilat deyil. Bir Türk bir sözüylə bizə ordu bərabərində arxadır. Bir Türk bir şeiriylə bizə bir silah gücündə dayaqdır. Dərdimizin ortağı da, mücadiləmizin silahdaşı da, zəfərimizin sevinəni də gerçək Türk insanlarıdır...

Bizi Qarabağa aparən o qutsal yolun yolçuları ilə - haqq savaşçılarımızla, Zəfəri yaralı canı, əli, ayağı, itirdiyi gözünün nuruyla yazan qardaşlarımızla aylardır ki, həmsöhbətəm, onların cəhəbə xətirələrini dinləyərək şəhidlərimizin əziz xatirəsini ölümsüzləşdirmək amacıyla "Savaş günlükləri" yazıram... Bu amacla tez-tez Müdafiə Nazirliyinin, Dövlət Sərhəd Xidmətinin Hospitalarında tedavi görən qazilərimize baş çəkirim. Ötən gün şahid olduğum hadisə isə sözün bütün mənalrında ruhumu silkelədi...

Asta addımlarla hospitala daxil oluram. Ağ göyərçinə benzeyən Tibb bacısı xoş təbəssümlə

salamlayıb içəri aparır mənə... Gənclərin səsi bütün dəhlizi bürüyüb, harada olduğumu unuduram:

Səndən başlar sonsuzluğa yol, Oğlum...
Dörd bir yana atmalısan qol, Oğlum!...

Çörəyini ac olanla böl, Oğlum!
Haram yemə, haqq uğrunda öl, Oğlum!
Tarixə Sən verəcəksən can, Oğlum!
Gün gələr ki, torpaq istər qan, Oğlum!

Səslər coşğuyula yüksəldikcə ürəyim dağa dönür. Səs gələn otağa tərəf yönəlirəm. Bəzən adam göz yaşlarının səbəbini nə anlaya, nə də izah edə bilmir. Gördüyüm mənzərə qarşısında heykəl kimi hərəkətsiz qalırım, ürəyim dağa dönür, amma bu elə bir izahsız duyğudur ki, sözə çevirmək olmur.

Gəz, Oğlum
Vətəninə göz dikəni əz, oğlum!
Dostun kim, düşmənin kim, sez oğlum!
Tarixini şərafətlə yaz, oğlum!
Yaz oğlum!

Səndən gicdr sonsuzluğa yol oğlum
Dört bir yana salmalısan qol oğlum
Ekmeğini ac olanla böl, oğlum
Haram yemə, haqq uğruna öl, oğlum!

Çabuk böyü, çabuk yetiş, tez oğlum
Çəkal gezen şu dağlarda gez oğlum
Çabuk böyü çabuk yetiş tez oğlum
Hain gezen şu dağlarda gez oğlum!

Tarixə can vermək üçün canından, gözünün nurundan, yürüyən ayağından, vuran qolundan keçən (hətta bəziləri nitqini itirib) qardaşlarımızın belə çiyin-çiyinə söykənib ruh yüksəkliyi ilə "Vətəninə göz dikəni əz, Oğlum!" deyə oxuması ürəyimi dağa döndərir.

Kitablardan oxusaydım, bəlkə də qəribə qarşılayardım, amma indi öz gözələrimlə belə bir mənzərənin şahidi olmağım kövrəldiyi qədər də qürurlandırır mənə...

Məni dövrəyə alıb salamlayırlar. Təəccübümü və heyranlığımı görən Dövlət Sərhəd Xidmətinin xüsusi təyinatlısı, baş gizir Cavidan Səfərov sözə başlayır: Anam, siz elə bilirsiniz ki, biz Qarabağı silah gücünəmi azad etdik?! Silahımızdan da kasərlil ruh yüksəkliyimiz vardı. Bax həmin o türkülər bizə elə ruh yüksəkliyi verirdi ki, nəinki yağdı düşməne, hətta Əzrayıla belə meydan oxuyurduq...

Qürur qarışıq kövrək duyğular baş qaldırır içimdə. Bu duyğuların əhatəsində qazilərimize Sərhət bəydən, onun Türk gəncliyinə müraciətlə yazılmış "Bil oğlum" şeirindən danışmağa başlayıram: "Əzizlərim! Dedikləriniz o qədər doğma hisslərdi ki... Sizlərin döyüşdə olduğunuz həmin o çətin günlərdə inanın ki, bizim də yeganə təsəllimiz Söz, yeganə pənah yerimiz sözündəki işığa sığındığımız milli düşüncəli aydınlarımız idi..."

İndi Sizin ifanızda çox əziz Sərhət Kabaklının sözlərinə Esat bəyin bəstələmiş olduğu türkünü dinlədikcə bir neçə məqamı xatırlayıram: Şuşanın azad olunduğu gün idi. Həmin bu sözlərin müəllifi əziz Sərhət bəy özünəməxsus doğmalarıyla sevincini, şükürünü belə dilə gətirmişdi: O gün olsun, burda qıldığım şükür namazını Şuşa məscidində qi-

Salamlar Qarabağa...

lim!" Bu duaya təkə dilim yox, gözümdə gilənən göz yaşım da "Amin!" demişdi... Növbəti gün isə Sərhət bəyin "Salamlar Qarabağa! Müjdə Tanrıdağına!..." – deyə Qarabağın azadlığını müjdələməsi məndən ötrü Tanrıdağı boyda sevinc olmuşdu...

Herbçilərimizin "Bil, oğlum!" a

bağdır, Kırımıdır, Kerküküdür, Kıbrısıdır, Ahışadır...

Sərhət Kabaklının şair kimi, sənətkar kimi, şəxsiyyət kimi, insan kimi keçdiyi ömür yolu türk gəncliyi üçün – bizim hamımız üçün, bütövlükdə cəmiyyətimiz üçün dəyərli bir nümunədir. Bu həyatda təkə ürəyini, ruhunu,

İşib Sərhət bəy... Bütün dəyərləri dəyişən dünyanın tən ortasında dəyişməyib, əzəmət qalasıdan bircə kərpic də xırdalanmayıb, xırdalanaraq böyüməyi, yaşamağı, ucalmağı qəbul etməyib və insanlara da əqidəsində, yolda sadiq olmağı bir Bilgə kimi həmişə tövsiyə edib. İxtisasca

Bu dünyaya gələn hər bir insan qismətinə düşən ömür payını yaşayır, yaradır, yaşlanır. Amma yaşa dolduqca, yaşlandıqca kamilləşmək, müdrikləşmək hər kəsə nəsihə olmur. Kamillik, müdriklik özü bir Tanrı vergisidir ki, Tanrı onu sevdiyi, seçdiyi bəndələrinə ərməğan edər, öz ilahi nurundan ona pay verər. Sərhət bəy məhz belə insanlardandır. Üzünün nuru sözlərinə tökülən, bütün yaxşılıqlara körpü salan, xeyirxahlıq üçün, İşıq üçün Yol olan, şərafli ömrünü fədakarlıqla insanlığın, türklüyün, türkçülüğün rifahına həsr edən yol göstərən ağısaqqal, işıqlı vətəndaş, Bilgə Aydın... Cənubi Koreya rejissoru Çan Don Linin "Poeziya" adlı maraqlı bir filmi var. Filmdə ədəbiyyat, şeir və poeziya həvəskarı olan insanlara yaradıcılıq kursu keçirlər. Kursun dinləyicisi olan bir qadın müəllimə deyir ki, şeir yazmaq necə də çətindi.

bu cür həssas münasibətdən ürəklənib şeirin yazılma tarixçəsini danışırım və onlara söz verirəm ki, bir gün mütləq onları döyüş ruhlandırın bu ecazkar misraların müəllifi ilə - Sərhət bəy Kabaklı ilə görüşməyinizi sağlayacağam... Hamısının gözələrində sevinc görürəm. Bir şeirin yaratdığı məhəbbət, bir misranın milyon ürəkdə yuva qurması, bir sənətkarın ruhlara toxunuşu... Sənətin bəxş etdiyi doğma-lik budur əslində...

Dəyərli Sərhət bəyin yaradıcı adam kimi uğuru da məhz bundadır. İnsanların qəlbinə gədən yolu tapmaqda... Bu yol o qədər müqəddəsdir bir yoldur ki, hər qələm adamına o yolda yürümək nəsihə olmur. Ki, bu da Sərhət bəyin böyük ürəyinə mükafat olaraq bir Tanrı lütfüdür...

Mən Sərhət bəyi Dəyərli Ustadım İmdat Avşarın təqdimatıyla tanıyıram. İmdat bəyin gözəl söhbətlərindən təsirlənərək yüksək insanlığını, şəxsiyyətini və yaradıcılığını sevdiyim Sərhət Kabaklı məndən ötrü yeriyən Türküstandır... Elazığıdır, Qara-

temiz adını deyil, əmək kitabçasının belə ləyaqətini qorumağı bacarmaq o qədər də asan iş deyil. Bütün bunların mayəsində insanın şəxsiyyəti dayanır. Şəxsiyyətində xarakterində yarımçıqlıq olan adam heç vaxt böyük ədəbiyyat yarada bilməz. Bu mənada, Sərhət bəy şəxsiyyəti və yaradıcılığı bir-birini tamamlayan, Sözü kimi bütöv insandır.

Sərhət Kabaklının ictimai həyatımızdakı rolu, Nazim Hikmətin təbiyyətlə desək, havanın qurşun kimi ağır olduğu vaxtlarda həmişə haqqın və ədalətin yanında dayanması Onun xarakterini tamamlayan və indiki vaxtda nadir rast gəlinən insan mənzərəsidir. Sərhət bəy həyatı ilə şeirləri, düşüncəsi ilə əməlləri arasında düz mütənəsibliyi qoruyan uca ürəkli şəxsiyyətdir. Sərhət Kabaklı insanların hürr yaşamaq haqqını yalnız kitablarında deyil, gerçək həyatda da daim müdafiə etmişdir. Onun şair qəlbi həmişə ədalətsizliyə qarşı barışmazlığı və mübariz ruhu ilə seçilir.

Özünü dərk edəndən Ruhunu Tanrı əmanəti kimi qorumağa ça-

müəllim olub, amma təkə elm öyrətməklə vəzifəsini bitmiş hesab etməyib, öyrəncilərinə kitablardan daha öncə həyatı öyrədir Sərhət bəy...

Ot kökü üstə bitir, - deyirlər... Sağlam torpağın və sağlam toxumun üzərində həmişə sağlam fidanlar pöhrələyər. Bu gün Sərhət Kabaklı qocaman bir Dədə Palıd kimi dörd bir yanına kölgə salır... O, zəngin mənəvi ənənələri olan bir ailənin işığından pay alıb. Sərhət bəyin fikirlərinin formalaşmasında Əmisi Türk dünyasının böyük düşüncülərindən olan Əhməd Kabaklının müstəsna əməyi olub. Əhməd Kabaklı böyük türk ədəbiyyatının çoxəsirlik tarixini beş cildə toplayan dəyərli bilim adamlarımızdandır. Həmin toplunun böyük hissəsində Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi də yer alıb. Bu, hər iki ölkənin ədəbiyyatı və mədəniyyəti üçün mühüm işdir. Bu o deməkdir ki, Əhməd bəy Azərbaycanı öz vətəninəndən heç zaman ayrı tutmayıb.

Əmisi ilə bağlı xatirələrində Sərhət Kabaklı söyləyir ki, o zaman 18 yaşım olanda əmim mənə

Müjdə Tanrı dağına...

nim şeirimi Türkiyənin ən böyük ədəbiyyat dərgisində çap etdirdi və ondan sonra ədəbi məsuliyyətim daha da artdı.

21 yaşındaydım. Əmim telefonla oxuduğum yurdu aradı və məni qurucusu olduğu Türk Ədəbiyyatı Cəmiyyətinə çağırdı. Həmin ərəfədə mənim "Mərmər və İnsan" adlı şeirim yenidən işıq üzünə çıxdı. Türk Ədəbiyyatı Cəmiyyətinə çatdım ki, Nəcip Fazıl Qısakürək içəridə oturur. Məni görəndə ayağı qalxdı və qaşlarını çatıb: "Sən özünü kim hesab edirsən ki, mənim hələ gələn il yazacağım şeiri indidən yazmağa cəhd edirsən?" dedi. O görüş məni xatirimdə və yaradıcılığımda unudulmaz iz qoymuşdu.

Bu gün Əhməd Kabaklı da, Nəcip Fazıl Qısakürək böyük Türk millətinin ürəyinə - mənəvi dünyasına köçüb. İlk qələm təcrübələrindən başlayaraq Əhməd Kabaklının təsiri ilə yazıb-yaradan Sərhət bəy isə "Öncə göyərçinləri vurdular" və "Bil, Oğlum!" şeir kitabları ilə türk oxucusunun ürəyini çoxdan fəth edib.

Fəqət heç zaman şairlik iddiasında olmayıb Sərhət bəy... Sadəcə söz ürəyinə yük olanda yazmaqla hüsur tapıb. Tanrıdan Ruhuna hopan səsi sözə çevirməklə ilahi bir rahatlığa qovuşub. Sanki sözə, sənətə sığına-raq dünyanın boş hay-küyündən xilas olmağa çalışıb...

Bu gün Sərhət bəy İstanbulda əsas 1978-ci ildə Əhməd Kabaklı tərəfindən qoyulan yarım əsrlik tarixi və ənənəsi olan Türk Ədəbiyyatı Vəqfinin başqanıdır. Vəqfin Ədəbiyyat, sənət, mədəniyyət sahəsində göstərdiyi misilsiz xidmətləri təkcə Türkiyəni deyil, türk dili və düşüncəsi ətrafında birləşən qardaş türkdilli dövlətləri və o cümlədən, Azər-

baycanı əhatə edir. Dəyərli Sərhət Kabaklı söyləyir ki: "Biz Türk Ədəbiyyatı Vəqfi olaraq Türk dünyasının bütün coğrafiyalarına türkçə danışılan hər bir vətən parçasına yetməyi və buralarda yaşayan qardaşlarımızla, ədəbiyyat və sənət mühiti ilə qucaqlaşaraq ədəbi əlaqələrimizi genişləndirməyi hədəf olaraq seçmişik".

Yeri gəlmişkən, bir məqamı qeyd edək ki, Azərbaycan ədəbiyyatının təbliğində Türk Ədə-

Sərhət Kabaklının ictimai həyatımızdakı rolu, Nazim Hikmətin təbiriylə desək, havanın qurşun kimi ağır olduğu vaxtlarda həmişə haqqın və ədalətin yanında dayanması Onun xarakterini tamamlayan və indiki vaxtda nadir rast gəlinən insan mənzərəsidir. Sərhət bəy həyatı ilə şeirləri, düşüncəsi ilə əməlləri arasında düz mütənasibliyi qoruyan uca ürəkli şəxsiyyətdir. Sərhət Kabaklı insanların hürr yaşamaq haqqını yalnız kitablarında deyil, gerçək həyatda da daim müdafiə etmişdir. Onun şair qəlbi həmişə ədalətsizliyə qarşı barışmazlığı və mübariz ruhu ilə seçilir

biyyatı Vəqfinin xidmətlərindən dolayı dəyərli Sərhət bəy Beynəlxalq Mahmud Kaşğari Mükafatı almış, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin, Vektor Elm Akademiyasının fəxri doktoru

ödüllərini və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun "Azərbaycan ədəbiyyatının dostu" fəxri titulu qazanmışdır.

Adlar, titullar, mükafatlar, təltiflər – əslində, bunların hamısından daha ucada dayanan bir məqam – insanların qəlbinə gedən yoldur... Önəmli olan insanların qəlbinə gedən yolu tapmaq və Öz işığı, saflığı, səmimiyyəti ilə insanlığa, sözün

türməmişdən və masanın üstündəki çırağı yandırmamışdan əvvəl ürəyini yandırmalıdır".

Dahiyanə cavabdır. Həqiqətən də, şairin, yazıçının qələminin məhsulu olan hər bir möhtəşəm əsər zəngin yaradıcılıq təcrübəsinin, böyük ürəyin, ağır

bütün mənalarda, töhfə verməyə çalışmaqdır ki, Sərhət bəy bu mənəvi məsuliyyətin öhdəsindən şərəflə gəlməkdədir.

Bu dünyaya gələn hər bir insan qismətinə düşən ömür payını yaşayır, yaradır, yaşlanır. Amma yaşa dolduqca, yaşlandıqca kamilləşmək, müdrikləşmək hər kəsə nəsis olmur. Kamillik, müdriklik özü bir Tanrı vergisidir ki, Tanrı onu sevdiyi, seçdiyi bəndələrinə ərməğan edər, öz ilahi nurundan ona pay verər. Sərhət bəy məhz belə insanlardandır. Üzünün nuru sözlərinə tökülən, bütün yaxşılıqlara körpü salan, xeyirxahlıq üçün, işıq üçün Yol olan, şərəfli ömrünü fədakarlıqla insanlığın, türklüyün, türkçülüyn rifahına həsr edən yolgöstərən aqsaqal, işıqlı vətəndaş, Bilgə Aydın...

Cənubi Koreya rejissoru Çan Don Linin "Poeziya" adlı maraqlı bir filmi var. Filmdə ədəbiyyat, şeir və poeziya həvəskarı olan insanlara yaradıcılıq kursu keçirlər. Kursun dinləyicisi olan bir qadın müəllimə deyir ki, şeir yazmaq necə də çətindi.

Şair – müəllim isə cavabında ona deyir: "Şeir yazmaq çətin deyil, o şeiri adama yazdıracaq ürəyə sahib olmaq çətindir. Gözəl, maraqlı yaza bilmək üçün sevgi ilə dolu böyük ürəyə sahib olmalısən. Yazar əlinə qələm gö-

zəhmətin məhsuludur. Bu mənada, Sərhət Kabaklının bütün qələmə aldığı gözünün və qəlbini nurundan yaranmışdır və bu şeirlər, sözün həqiqi mənasında oxucunu mənəvi işığa doğru yönəldir. Ümumiyyətlə, söz adamının, sözün missiyası insanın daxili aləmini müsbətə doğru dəyişdirmək, onu kamilliyətə qaldırmağa çalışmaqdır ki, Sərhət Kabaklı ədəbi şəxsiyyəti və yaradıcılığı ilə bu işin öhdəsindən şərəflə gəlməkdədir.

Həzrəti peyğəmbərimizdən soruşurlar ki, Dini bir sözlə necə ifadə etmək olar? Deyir ki: "təsəlli" sözü ilə. Bu çətin dünyamızda, mənəviyyətin aşındığı, əxlaqi dəyərlərin alt – üst olduğu, insanlığın çat verəliyi bir zamanın və mühitin içində Sizin kimi insanı tanımaq, varlığını hiss etmək, sözün həqiqi mənasında insana təsəlli olur, Sizin kimi öz təmiz dünyasına çəkilib, özünün, sözünün, ruhunun, adının paklığını – Tanrı əmanəti kimi qoruyan bir İnsanın – Sözün həqiqi mənasında böyük hərflərlə İNSANIN varlığını bilmək adama təsəlli olur. Yüz acını da udursan bir şirinin xətrinə. Düşünürsən ki, bu millət Sərhət bəy Kabaklı ləyaqətdə qutsal və uca ürəkli bir şəxsiyyət yetirə bilibse, demək ki, hələ sabaha və yaşamağa ümid qalır...